

Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom

proglašena 9. prosinca 1975. godine Rezolucijom Opće skupštine 3447 (XXX)

Opća skupština,

Imajući na umu obvezu Zemalja članica, u sklopu Povelje Ujedinjenih naroda, o poduzimanju zajedničkih i zasebnih aktivnosti u suradnji s Organizacijom, na promicanju višeg standarda života, punog zapošljavanja i uvjeta gospodarstvenog i društvenog napretka i razvoja,

Ponovno potvrđujući svoju vjeru u ljudska prava i osnovne slobode, te u načela mira, dostojanstva i vrijednosti ljudske osobe i socijalne pravde, proglašanih Poveljom,

Pozivajući se na načela Opće deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnog sporazuma o ljudskim pravima, Deklaracije o pravima djeteta i Deklaracije o pravima osoba s mentalnom retardacijom, kao i već utvrđene standarde društvenog napretka u ispravama, konvencijama, preporukama i rezolucijama Međunarodne organizacije rada, Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, Svjetske zdravstvene organizacije, Zaklade Ujedinjenih naroda za djecu, te ostalih pripadajućih organizacija,

Pozivajući se također na Rezoluciju Gospodarskog i socijalnog vijeća 1921 (LVIII) od 6. svibnja 1975., o sprečavanju invaliditeta i rehabilitaciji osoba s invaliditetom,

Naglašavajući da je Deklaracijom o društvenom napretku i razvoju, proglašena nužnost zaštite prava i osiguravanje dobrobiti i rehabilitacije osoba s tjelesnim i mentalnim invaliditetom,

Imajući na umu nužnost sprečavanja nastajanja tjelesnog i mentalnog invaliditeta, te pružanja pomoći osobama s invaliditetom u razvoju njihovih sposobnosti na svim područjima aktivnosti, kao i promicanja njihovog uključivanja u redovan život u najvećoj mogućoj mjeri,

Svjesna da određene zemlje, na sadašnjem stupnju svojega razvoja, ovome cilju mogu posvetiti samo ograničene napore,

Proglašava ovu Deklaraciju o pravima osoba s invaliditetom i poziva na poduzimanje aktivnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini, s ciljem da se ona ubuduće koristi kao uobičajena osnova i temeljni okvir zaštite ovih prava:

1. Pojam «osoba s invaliditetom» označava osobu koja/koji nije sposobna/sposoban sama/sam osigurati, u potpunosti ili djelomično, sve što joj/mu je potrebno za normalni individualni i/ili društveni život, kao rezultat oštećenja, prirođenog ili stečenog, njenih ili njegovih tjelesnih ili mentalnih sposobnosti.

2. Osobe s invaliditetom uživati će prava navedena u ovoj Deklaraciji. Ova će prava biti zajamčena svim osobama s invaliditetom, bez izuzetka i bez razlike ili diskriminacije na temelju rase, boje, spola, jezika, religije, političkih ili drugih uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, zdravstvenog stanja, rođenja ili bilo koje druge situacije koja utječe na samu osobu s invaliditetom ili na njenu/njegovu obitelj.
3. Osobe s invaliditetom imaju neotuđivo pravo na poštivanje svojeg ljudskog dostojanstva. Osobe s invaliditetom, bez obzira na porijeklo, narav i ozbiljnost njihovog oštećenja ili invaliditeta, imaju ista temeljna prava kao i njihovi sugrađani iste dobi, što podrazumijeva, prvenstveno i najvažnije, dostojan, što je moguće normalniji i ispunjeniji život.
4. Osobe s invaliditetom imaju ista građanska i politička prava kao ostala ljudska bića; članak 7. Deklaracije o pravima osoba s mentalnom retardacijom primjenjuje se na svako moguće ograničenje ili uskraćivanje ovih prava osobama s mentalnom retardacijom.
5. Osobe s invaliditetom imaju pravo na mjere koje im omogućuju da postanu što je moguće samostalnije.
6. Osobe s invaliditetom imaju pravo na zdravstvenu, psihološku i funkcionalnu skrb, uključujući protetičke i ortopedske naprave, na zdravstvenu i socijalnu rehabilitaciju, obrazovanje, stručno osposobljavanje i rehabilitaciju, pomoć, savjetovanje, usluge službi za zapošljavanje i ostalih službi koje omogućavaju razvoj njihovih sposobnosti i vještina u najvećoj mogućoj mjeri, te ubrzavaju procese njihove socijalne integracije ili reintegracije.
7. Osobe s invaliditetom imaju pravo na ekonomsku i socijalnu sigurnost, te na pristojan standard života. One imaju pravo, u skladu sa svojim sposobnostima, na osiguravanje i zadržavanje zaposlenja ili zapošljavanje u korisnom, produktivnom i plaćenom zanimanju, te na pridruživanje sindikatima.
8. Osobe s invaliditetom imaju pravo na to da njihove posebne potrebe budu uzete u obzir na svim stupnjevima ekonomskog i socijalnog planiranja.
9. Osobe s invaliditetom imaju pravo živjeti sa svojim obiteljima ili udomiteljima, te na sudjelovanje u svim društvenim, kreativnim ili rekreativnim aktivnostima. Niti jedna osoba s invaliditetom neće biti podložna, zbog svojeg mjesta stanovanja, načinu postupanja različitom od onog koji zahtijeva njeno ili njegovo stanje ili poboljšanje koje za nju ili njega iz toga može proisteci. Ako je boravak osobe s invaliditetom u specijaliziranoj ustanovi neophodan, okruženje i uvjeti života bit će što je moguće bliskiji uvjetima normalnog života osobe njegove ili njene dobi.
10. Osobe s invaliditetom bit će zaštićene od svakog iskorištavanja, svih odredbi ili načina ponašanja koji su diskriminirajuće, uvredljive ili ponižavajuće naravi.

11. Osobe s invaliditetom moći će koristiti stručnu pravnu pomoć u slučajevima kad se takva pomoć pokaže neophodnom za zaštitu osobe ili vlasništva. Ako se protiv njih pokrenu pravosudni procesi, primijenjeni pravni postupak uzet će u potpunosti u obzir njihovo tjelesno i mentalno stanje.
12. Od organizacija osoba s invaliditetom može se zatražiti učinkovita savjetodavna pomoć u svim pitanjima koja se odnose na prava osoba s invaliditetom.
13. Osobe s invaliditetom, njihove obitelji i zajednice bit će u potpunosti informirane, svim odgovarajućim sredstvima, o pravima sadržanim u ovoj Deklaraciji.

© Copyright 1997 – 2000

**Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava
Ženeva, Švicarska**